

Sled vaše zgodbe

Rano jutro, tečeš po lesketajočem se polju. Skozi lebdečo meglo se potopiš med drevesa in grme, slediš tokom pomrzlih potokov, na dno dolin, po razah kvišku, k vrhovom sredogorja. Davno tega označene razgledne točke, potonjene v drevju. Ni zgodba o tebi – je zgodba naselbine, gozdnega hrčka, ki se v brlogu po mesecih spanja pod snegom ne prebudi. Otrplost, kristalni hlad. V daljavi zvok sekire.

Notranja svetloba; ljudje, ki menda živijo samo od tega. Tebe dolbe. Za primer, da sploh obstaja. Cordelia in Berthold, ki ta pogled delita, Dirk, ki ga prezre. Na zadnjih sedežih Dirkovega golfa: drvarnica na štirih kolesih je last tega ignoranta, ne moreš ga kar vreči ven. Z vzratnega ogledala bingljata zbledela dišavna smrečica in Troll s krompirjastim nosom. Berthold je zaradi njiju zamišljen.

Negibni film v nekem povirju. Vaške hiše, skednji, garaže se lepijo na pobočje, govorijo o materialni stiski, tehnični nespameti. Premiki glav za zavesami, Cordelia ne more razbrati, v kakšni obliki je tod okoli kdaj sploh obstajal socializem. Na tem področju izdelujejo prototipe nemških vrtnih palčkov.

Socializma nikoli ne bodo razumeli. Dirk: Kot otrok sem imel knjigo, ki je razlagala uro – rdeča kartonka iz petdesetih, s katero se je moja mati naučila razumeti uro, če ne celo čas. Prikazan je bil delovni dan vzorčne socialistične družine: svetel, funkcionalen, zračni svet montažnih hišic. Nič sporov, odpadkov, samo tu in tam drobne motnje, kodranje površine, z druge strani zglajeno. Kar mu je tedaj ugajalo. Otroci imajo tisti čut, pravi – vse mora biti urejeno ali pa je vse treba urediti.

Tvoja meščanska zavest na zadnjih sedežih, zasanjana podrtija, kentaver. Cordelia vidi sove, vidi njihove gromozansko vrtljive glave, oči v brezčasnem mraku. Njeno lebdenje v letu, lomljenje nežnih kosti v tem letu. Nezaslišana mehkost sovje kože, ki ji jo nagačevalec kot lutko povezne čez prste.

Dirk gleda knjigo o uri.

Do Bertholda prodrejo zašuštrani trenutki. V vasi so to industrijske zgradbe: s klinkerjem grajeni kompleks iz časa historizma 19. stoletja, preurejen v turistično središče; blok iz

povojnega časa, zabit z žebli, s streho, ki se ruši, z mrtvimi očmi. Podoba oken kot oči se zdi Bertholdu zgrešena in tudi okoliščina, da so za temi okni nekdanje ob stekelcih za očala in rentgenskih ceveh nekaj časa izdelovali steklene oči, tem umazan, motnim, nalomljenim šipam ne pomaga do verodostojne podobe pogleda. Po drugi strani pa, ko okna vidiš v podobi oči, te objekti začenjajo motriti, v Bertholdovem primeru so okna gledala skozenj. Prve rentgenske cevi so tukaj izdelali leta 1896, bile naj bi sploh prve na svetu – še pred samim Röntgenom, domneva Berthold, ki si v muzejski trgovini kupi stekleno obtežilo za pisma v obliki velikega šnavcerja za prijatelja v Konstanci, pasjerejca.

Premislek o tem predmetu, velikokrat so ti prišli na pot obtežilniki, podkve, rečni kamenčki, slana presta se je našla – in ti predmeti so samo v dveh primerih nekaj obteževali, prvič na sirski carini kup zaseženih ikon, ki so že tako ali tako bile trdno naložene in se ne bi prevrnile, drugič pa resnična pisma pri teti v Krefeldu, ki ti je vedno hotela tlačiti v usta sladkarije, ki jih je sama napekla. Četudi je šlo samo za račune, bančne izpiske, kakor koli, videl si, da obtežilo ima smisel – šaržer pištola bereta, nimam pojma, od kod ji to, na meji s Sirijo je bila spodnja čeljustnica nekega osla. S to podobo si zadovoljen. Osel se ne brani in v ta namen ravnodušno prepusti del svoje lobanje.

*

Vas ima krila, na grebenu hribovja čemi kot vampir. Ponoči preletava gozdove, orjaška črnina z majhnimi otočki svetlobe, svetlikajočimi se kroglastimi svetilkami. Samosvoje veselje – ki bi rado bilo Mlečna cesta, v kateri stojiš v tekaških čevljih. Za tvoje zamisli se ne zmeni, njegov plen je življenje. Vse, kar je, ostareva, se spreminja v palčke, v nenehnost, in to pahne k tlom Cordelio, pahne jo v lep sneg, ki se v polju toplote njenega telesa topi v plundro. V podobo štrli Bertholdova piščal, ki nima sreče.

Posebno drevje: koničasti zatrepi hiš gozdnega gospodarstva in zimskih bungalovov mestnih prebivalcev na robu vasi, proti gozdovom. Razmajane ute na livadah streljaj od vasi, v eni od njih na zofi s cvetličnim motivom leži Dirk. V drugi se kopičijo deli električnih pastirjev in napajalnikov za krave liske, ki se poleti pasejo po pobočjih. V tretji se grmadi dretje pijancev, ki ponoči srečujejo divje svinje in zadevajo v jelene. Dirk: Pesmi, ki jih ta vas zna peti, koreninijo v kakofonijah omame, crashev in trpljenja. Občutek imaš, da si slišal tudi izjave zadevnih prebivalcev gozda.

Posebno drevje: opuščen sindikalni počitniški dom ob vznožju Rübensteina.

Z leti propadle kočje, v katerih so izseljeni ruski Nemci čakali na dodelitev v mesta, pozneje pa prosilci za azil na izid svojih postopkov. Dislocirani, dislocirana enota pa nemara tudi gozd, ko se v njem gibljeta Berthold in Cordelia, ko kot raketi na luno švigata skozi njegovo telo, ki so ga zredčili viharji in pretirano izkoriščanje.

Iskaje vaščane: ženska z lastnoročno postrizeno poni pričesko energično gazi do kolen skozi sneg, njen pritlikavi terier se po vrsti neplodnih poskokov pusti vleči na povodcu. Ženska reče, kako da se ji mnogotera drobna bitjeca narave smilijo, ljudje da jih gazijo. Berthold pod pokrovom njene lobanje sluti veliko gorja. Ker je samo priučeni sociolog, ne zna postaviti boljše diagnoze. Terier, ali vsaj promenadna mešanica z primesjo terierja, nisi vedel, da kožuh lahko porumeni. Ta žival je bila nekdanj bela. Bevska, nekako cvrkutaje, tja v nič. Ženska da je nanj tako navezana. Nanj, ki gleda, kot bi ga davili, pa vendar z optimizmom – zapakiran v namuckan životek iz flisa.

Iskaje vaščane: Upokojeni profesor v domači kuhinji s sirkovo krtačo drgne talne ploščice. Roka, ki je včasih kot za šalo trla orehe, zdaj skoraj brez kosti, vzorčni primer artoze iz samih kit, mišic, nekaj hrustanca in navajenosti. Cordelia vidi grd lesteneč, pod njim ferro glasbene kasete (Telemann, Händel), dotrajane prenosne računalnike, na njih prah sobnih rastlin, sledi sobnih pajkov.

Demonstracija na hrbtu žalostne dlani: pomečkana koža, ki obstane v obliki gube, nakazuje pomanjkanje vode. Kar da je starim ljudem sicer malo mar. *Bratje, podajmo si roke!* na transparentu ob vratih neke klavnice. Dolgo je že tega, pravi. Farmacevtske raziskave za vojsko. Brezplačni poletni tabori za otroke z epilepsijo. Vstavitev kapilare v žolčnikovo izvodilo poskusne podgane, njega dni nepotolčen rekord: v dvanajstih sekundah.

Berthold iz časa socializma izpleni še več anekdot. Velikanska vaza Hedwig Bollhagen v ozadju črnomodro žari.

V majceni kuhinji nalivanje vode iz Staroboleslavskega vrča v kozarec za gorčico znamke BORN. V kleti na levi stojijo kozarci različnih oblikovalcev, last mojega nečaka, zasliši Berthold. Neslišno pretakanje planinske vode v tvojem telesu. Komunizem je prima, sliši Berthold, lastnina pa za bedake, ujame.

Vse to s pogledom na pokrajino, ki zunaj nedotaknjena leži in tvori milijarde ledenih kristalčkov, pod medlim planinskim soncem se lesketajo kot sanjavi možgani v kontrastnem sredstvu.

*

Spoznavanje terena, po preverjajočem pogledu na žledni gozd vendarle le po vaških cestah. Cordelia z roba kapl odlomi ledeno svečo, dolgo kot roka, Berthold predava o zatrepih, balkonih, brez konca in kraja, ker se venomer pojavljajo novi. Snežne kepe, najprej verjetno Cordelijine – nerodno in omahljivo, navedek nečesa, kar je bilo nekdanj igra, bitka. Naenkrat pa vneto, izurjeno, ploske parabole režejo v zrak.

Zadetki, razpršena belina. Nato gradnja snežnega zajca, iz miru in učinkovitosti izvirajo Cordelijine solze. Bertholdove solze izvirajo v zadetku, ki mu v očesu pusti nekaj, kar se zdaj topi. Najini bundi se turistično bleščita, toda to je bilo čisto v redu, čeprav nisi vedel, zakaj.

Ko se zmračí, se obrneva vase, krščansko ali vsaj socialnodemokratsko razpoložena v gostilni Pri srečnem vepru. Cevasta gostilniška soba, slabo osvetljena, zrak gost od dima in alkohola. Skozi majhna okna silita teža snega in omenjena tema, v daljavi kovinski predmet enakomerno topo udarja ob les. V tem okolju previdno ravnanje, tipanje z očmi in ušesi, zdi se ti, da si v zgodovinskem filmu; vtisa ne spremeni niti sodobna točilnica za pivo, električna blagajna in igralni avtomat ob točilni mizi se gladko ujemata s preteklím. V anahronistični snežni krogli, tako vidi Cordelia, leži celotna vas.

Iskaje vaščane: Steklarski mojster, sam s svojim vrčkom za pivo, povabiš ga, naj prisede. Pove, da v neki delavnici popravlja steklene izdelke po tem, ko so zaprli obrat, obrat steklarne, da se ubrani pobebavljenja, tako rekoč. Na njegovem obrazu vidni sledovi dela ob zubljih. Preostal edini zubelj iz zanikrnega plinskega gorilnika, ki povrhu še grdo, pravi mojster: piha kot mačka. Vas, že več kot tristo let na steklu, Berthold si zapiše na pivski podstavek: Najpomembnejša surovina tod okoli je bil les, s katerim so kurili topilne peči. Cordelia se zatopi v portret srečnega vepra, ne pusti je hladne, kako je končal v golažu in klobasah. Steklarski mojster na dolgo in široko pripoveduje o kremenovem pesku, pepelih, skrivnih dodatkih, Berthold podlogo krožnika olepša z definicijami: brezoblična substanca, zmrznjena tekočina. Cordelia gostilniško sobo razkrinka kot želodec srečnega merjasca – in pri priči odide iz nje, sledi pomrzli cesti v vaško trgovino, si kupi jogurt znamke ZOTT in radirko v barvi slonove kosti znamke KOH-I-NOR. Slon na njej se smeji, lomi neki upor – v tem trenutku se tudi Berthold dokoplje do nečesa, iz svojih krac o kemiji, zatopljenega rokodelstva. Halucinira, se zboji gostilničar, čeprav je Berthold pil samo mineralno vodo; in ga zapodi iz lokala.

Pred novogradnjo gasilskega doma v barvi mesa sede v kupu snega vidiš zemljiško knjigo tega kraja: skozi generacije se vlečejo spori o posestvih, služnostnih poteh, groteskni prizidkih; gore hipotek in obveznosti odslikavajo hrib; leseni in žičnati plotovi okrog vsakega pednja posesti.

Cordelia vas zaobjame z mirnim pogledom: vrednost substance nič, ravno dovolj za bivanje v njej. Primer za bagre, če ne bi primanjkovalo denarja za rušenje. Cordelia Bertholdovo vizijo steklene vasi vidi kot vredno premisleka, še zlasti lepa bi bila – vas, poleti temna, pozimi prosojna, od daleč nič več kot bele lise krčevin v planinah. Dirk na zidcu najde dve prazni pivovski steklenici.

*

Nekaj ur se vas že ohranja z masivnim izvržkom luči, samo kmetija trgovke z umetninami se brez upora stopi z nizkim nebom, ščetinastim iglastim gozdom. Najavljen si, toda videti je, da

te ne pričakujejo – in tako Berthold in Cordelia po nekajkratnem pritiskanju na zvonec sama pritisneta na kljuko, zapluzita skozi snežni zamet in vstopita na dvorišče. Komaj zdaj, na dvorišču, motni sij svetilke v drugem nadstropju.

Trgovka z umetninami v lisičjem kožuhu sedi za delovno mizo, obdana s pismi, artefakti in fragmenti artefaktov. Obraz za belo sapo je kot planet pod oblaki, dlani do zapestij v pletenih grelnih brezprstnikih, svetla koža, tanki prsti. Ledni kristali na oknu, kompleksni solitri vzdolž toplotnih mostov; svetloba preproste namizne svetilke daje prostoru mik renesančne delavnice, hipoma zmrznjene za dandanašnje oči. Trgovka z umetninami vstane, si nekaj trenutkov ogleduje vas, ki v zgoščujočem se mraku žari, tli kot modelni svet otroške železnice. Že kot otrok sem imela rada pokopališča, reče.

V tem prostoru so skladiščili pomembne dragocenosti – prvotno žitnica, pozneje senik. Ob vselitvi so mukoma odpraskali njihove ostanke. Cordelia, na primer, sedi na Džoserjevi glavi iz granita, preden sva vstopila, pove trgovka z umetninami, jo je prekrila z odejo. Berthold pogleda podse, sedi na običajnem stolu. Pa vendar, tako brez fičnikov niti kuriti ne more. Ali ne bi morda kaj vzela, na primer to obtežilo v obliki race, loščen porfir iz Suze, primeren za nahrbtnik, kakršen je Bertholdov. Za vsak primer vama pritisnem nanj še pečat, da je replika. Cordelia prime obtežilo, ki staroperzijsko raco ne le preprosto predstavlja, temveč raca tudi res je, le redko je preteklost čutila neposredneje. Stopnjevanje besede neposredno se Bertholdu zazdi nedopustno, a ga glede na okoliščine dopusti.

Pot nazaj skozi veliko tišino, spust po pobočju, po lastni sledi vrnitev v vas. Hrustanje pomrzlega snega boli v ušesih, račje obtežilo ti na hrbtu dela modrice – mrtva perjad, začutiš, se v treh tisočletjih maščuje. Skrb za Bertholda, Cordelia ponoči vidi meje sociologije, temno je kot v rogu. Dva fanta ob poti sekata posušeno robinijo, prednji s svetlikajočo se sekuro. Negibno stojita v slabotni svetlobi protivetne leščerbe.

Drugi za njim, ki nosi motorno žago za hlode. Prvi pač sekuro.

*

Na tem mestu se nadihaš, popiješ čaj iz ene Dirkovih skodelic iz trgovine z gradbenim materialom. Gledaš njegovo polico s kaktusi, zbirka herojskih betov v zemlji, popokani od suhote, in spet govoriš o gozdovih, o sečnji. Traktorji, veliki kot konji, ki skorajda ne uničujejo več gozdov; svojeglavost se umika v ekstremne lege, rad bi ji sledil, vendar ti čedalje manj uspeva. Čedalje več, čedalje manj – misliš na čas, ko si bil blizu ekstremom, čeravno tedaj brez predstave.

Danes orjaški tezaver v gozdovih, ki na videz nespremenjeni stojijo, nespremenjeni brez oči gledajo, pozdravljajo. Šivankino uho brez kamele, lažnivi zajec brez besede za resnično. Preseneti te Cordelijin poetični ton, saj pri ROLANDU BERGERJU v Münchnu skrbi za *Mergers & Aquisitions*. Ne več uporabljiva: Balada o gozdarju, ki se je pri tem, ko je iz svojega

kombija vlekel kremenjačo (prijel jo je za cev in petelin se je ujel v zanko na njegovem nahrbtniku). Bertholdovo vpisovanje v obliki seznamov te spravlja ob živce. Cordelia: Gozdne poti so razširili, posuli s peskom, in zdaj se je po njih mogoče voziti, to dejanje je bilo zabeleženo kot ekološka izravnava za gradnjo avtocest. Spominjaš se zaraslih stezic, po katerih si negotov stopical, sprane kažipote, ki so, še preden so kazali k tlom ali k nebu, obetali najbližje smeri.

Na mizi ležijo drobtine, ki jih Cordelia ne vidi in ki jih Berthold ne zapiše v sezname. Za doumetje vasi niso relevantne, obogatijo pa pogled. *Pa nismo*, napišeš, takoj prečrtaš. Dirk išče metlico za drobtine, najde kuhinjsko krpo iz razrezanih finorebrastih spodnjic.

Iskaje vaščane: kuna, miš. Legvan Hans, ki je po tem, ko so ga rešili iz napačno dostavljenega zaboja, leta in leta sedel na oknu poštnega urada med ustno izpihanimi okrasnimi kozarci in *poštnimi vrednotnicami meseca* ter občasno sprožil jezik za kakšno muho. Slišal si govorice o pagodni želvi v omarici za čevlje pri uršulinkah, videl je nisi. Najraje na polici za copate in v predalu s pleteninami, so govorili.

Posebno drevje: letni bazen, razbit betonski bazen kopaljšča ob studencu v gozdu. Dirk: Tukaj smo plavali in se potapljali, pogosto že junija, ko je bila temperatura vode dvanajst stopinj. Nazadnje so v bazenu gojili postrvi. Sedeti v njem, govoriti o slojih postrvjeja blata in gozdnega humusa, polnega kamnov in duhov štirih elementov. Jaz bi bil apokaliptična kohorta, divja sedmica, in sejal bi maloumje, razpad. Bertholdova teorija brezčasnega življenja v zaustavljenem času – tako rekoč breztežna ježa na grebenu postajanja. Cordelijina teorija postaranja zaradi brezdelja. Dirnova teorija o sukulentih, bêtih.

Komentar [UPČ1]: die apokalyptischen Heere, die wilde Sieben

*

Elementi možnih opisov se premikajo mimo nas kot snežni jerebi, labodi brez glav, zimski obraz planinske vasi, belo v belem. Tvoja bleščeča čelada iz devetdesetih let, z napisom *BOLT*. Dirkov golf na praznem parkirišču za turiste ob vznožju Rübena; na strehi avtomobila prtlačnik za smuči, rogovje. Legenda o bogovih in zlodejih, ki so ta hrib pred eoni let uporabljali kot žvrkljalnik. Kar koli že so pridobivali iz pene pramorja, ki je tistihdob prelivalo to območje, nemara žvrkljano energijo, pravi Dirk, je v kamnu. Smehljaj mrtve sedežnice, pod katero si oprtaš smuči in se zložno odpraviš navkreber.

Nerodno si v fosilne vezi pritrdiš starinske pancerce, vsak posamični zvok se kot strel razlega po zamrzli dolini. Prvi zavoji kot v počasnem posnetku, otrplo, pravi čudež, da ne padeš, nekaj v tebi se spomni, sprosti potrebne poteke.

Skoz pršeči prah po trdnem starem snegu; z vsakim gibom se vrača več, stik, izkušnje s tem pobočjem. V menjavah lokov vidiš vas kot vijačnico, ostanek kode, ki je nihče več ne odčitava. V ledu je lepa kot na razglednici, ogledalo notranje negibnosti, medtem ko tvoje telo pospešuje, si samodejno jemlje teren. Luminiscenca, notranji blišč propada – nato grbina, ki te

vrže v zrak in nato trdo pošlje nazaj v sneg, da se sprši vsaka misel. To občutiti na koži in sežgati vso nespamet, moraš v smuku po belem. Na koncu izteka stoji Dirk, z velikimi smučarskimi očali, kot filozof. Tvoj zadnji zavoj med zaviranjem vaju oba pokosi.

Še enkrat pri profesorju, ker je Berthold pozabil vetrni ščitnik za mikrofon; vstop omogoči njegova žena. Prijazen ptičji obraz za kadečim se čajem.

Se ukvarja z arhitekturo, če Cordelia pravilno razbere knjižne police ob steni. Potem ko vpraša, medtem ko Berthold leze po tleh, iskaje ščitnik: Urbanizem, popoln, od garaže do stadiona. Zgodovinski pojmi, ki jih Cordelia prevede z besedami finance, construction, controlling. Nova mesta za novega človeka; dolga leta edina ženska v poslu. Če je bil na voljo material, tudi sanacija starega, pa nova kritina kakšne cerkve. Berthold, s tal: Ali Bog obstaja? Začudenje, vedrina. Nato zamišljeno: Zamaknjen obraz mlade ženske v kupeju zraven nje, po letalskem napadu s strojnicami v nizkem letu – nikakršnega višjega smisla si ni zapomnila, samo pomen besede »scefrano«. Morfin, vidi Cordelia, izčrpanemu telesu drži glavo pokonci kot hrabrost usodo, kot banko zlato. Berthold s stepalnikom za preproge pod kavčem ribari za ščitnikom.

Spet večer, noč. Kritična, nema noč. Svetovna noč, se ti zdi, kar je smešno, veš, in temu navzlic je dobro, da tako misliš, da v tem sredogorju simuliraš dostojanstvo. Razen tega je zvezdno nebo res presunljivo – ne opaziš ga, in tudi ne gozda, njegovega blodnega koncerta iz skorajda same tišine, trudeč se, vse zamisli, orodja varno spraviti po terenu, na vrh hriba. Na katerem bi jih lahko usmeril, nekako spravil v razmerje, da bi nekaj videl, skozi nekaj prodril, ne veš pa, skozi kaj.

*

Rano jutro, tečeš po lesketajočem se polju. Gosenična sled snežne freze daje tla, sapa okoli tebe zmrzuje. Konjskost takšnega začenjanja. V tvoji tekaški opravi kot z Marsa, krajina te odbija – kar olajšuje odbijanje pri teku in otežuje ponovno dohitevanje. Števec utripov na vratu kaže najvišjo mero, drži to, pravi trenerjev glas, drži, drži –

Vas, s sredogorskega vrha videti kot stolčena glava bebavega orjaka. Norca, ki ni prehodil hribovja, Rūbensteina. Spominjaš se občinarja in njegove medvedje rjave čepice iz umetnega krzna, dvakrat večje od glave, ki je to glavo varovala pred mrazom, njega pa pred svetom. Orodna pokrajina, vidi Cordelia, ki duha prebivalcev surovo šobi navzven. Nemo sprijemanje prostora dejanj, izvirajoče iz – preusmerjanje kisika za misli in slaba tekaška tehnika te prisilijo, da se obrneš in da se pozneje ustaviš na sredi prostranega polja. Berthold se je vzel do trigonometrične točke, s pomočjo specialke celo super točke, nenavadno, da jo je našel, da je sploh kar koli našel. Tudi on stoji tiho, na tisti točki, in krči zanohtane prste v škornjih. Prisluhne, opreza, nič ne sliši. Nič se ne premakne, nič ne govori. Možgani vasi so zbiti, gledajo z majhnimi očmi.